

low-profit and unprofitable enterprises, unsettled legislation, increase of consumer prices and decrease of population's purchasing capacity. In such circumstances, there is a real threat of food security of the state that negatively affects national security as a whole. It is found that the level of food provision is an important element of state policy in modern conditions. For Ukraine food security is not only the condition for the preservation of the sovereignty and independence, but also the factor of support of conditions of national and regional food markets, which ensure an adequate level of balanced diet and effective development of trade food and raw relations, the increase of export orientation of agro-industrial complex.

Key words: *food market, national security, food security, threats, accessibility of products, food independence.*

Стаття надійшла 9 грудня 2015 р.

УДК 330.341

Н. Я. Михаліцька

ІНДИКАТОРИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Виконано аналіз сучасних підходів до оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки країни, які спрямовані переважно на розширення складу основних показників-індикаторів безпеки та удосконалення інтегральних індикаторів за кожною сферою безпеки та загалом у економіці. Обґрунтовано новий методологічний підхід до формування основних індикаторів економічної безпеки, що полягає у застосуванні простих економетричних моделей, у яких загальною функцією є темп зростання реального ВВП, а аргументами – основні індикатори відповідної сфери економічної безпеки, зокрема зовнішньоекономічної. Розроблено пропозиції щодо зміцнення системи забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України в перспективі.

Ключові слова: *зовнішньоекономічна безпека, інтегральний показник, економетрична модель.*

Постановка проблеми. Найважливішим елементом економічної безпеки є, безперечно, зовнішньоекономічна безпека держави, тобто незалежність і стабільність усіх її систем стосовно інших держав. Зовнішньоекономічний компонент також повинен мати певний запас міцності на випадок непередбачених і надзвичайних обставин, щоби державні органи могли оперативнo і своєчасно відреагувати на виникнення будь-яких загроз, за можливості запобігти, нейтралізувати або принаймні мінімізувати потенційні економічні, соціальні, військові втрати. Актуальність проблеми системи забезпечення національної

безпеки та оборони неймовірно зросла з часу, коли Російська Федерація, грубо порушивши всі норми міжнародного права, здійснила анексію українського Криму, відтак фактично окупувала значні території Донецького басейну. «Україна опинилася на межі миру та війни і змушена протистояти величезній мілітаризованій імперії, керівництво якої не може змиритися з цивілізаційним вибором українського народу» [1, с. 11].

Стан дослідження. Проблеми забезпечення економічної безпеки на різних рівнях ієрархії висвітлені у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як Л. Абалкін, В. Барабін, О. Бельков, В. Богомол, Н. Вавдіюк, М. Вавринчук, З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, З. Герасимчук, В. Горбулін, Б. Губський, Я. Жаліло, Т. Клебанова, Т. Ковальчук, В. Ліпкан, В. Лапін, В. Литвин, В. Мунтіян, В. Олуйко, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Пирожков, В. Пономаренко, В. Предборський, В. Сенчагов, Г. Ситник, А. Сухоруков, О. Татаркін, Н. Фірюліна, А. Чесноков, В. Шлемко, Л. Яремко та інших. Однак, як засвідчив аналіз теорії та практики оцінки зовнішньоекономічної безпеки, нерозроблена до кінця низка питань, пов'язаних із механізмами оцінки та діагностики зовнішньоекономічної безпеки країни, визначення ступеня діючих та ймовірних загроз, обґрунтування цілей та перспектив подальшого розвитку в цій сфері, а також прийняття дієвих науково обґрунтованих управлінських рішень [2].

Водночас, незважаючи на значну кількість напрацювань щодо оцінювання рівня економічної безпеки, немає єдиного системного уявлення стосовно інтегрального показника та обґрунтування критеріїв відбору відповідних індикаторів і встановлення їх нормативних (порогових) значень. Суттєвим недоліком в існуючих методиках є відсутність деяких складових.

Так, наприклад, за оцінювання рівня фінансової безпеки держава не враховано такі важливі компоненти, як вплив системи оподаткування (рівень податкового навантаження); показники, які характеризують рівень розвитку страхового, фондового, фінансового ринків. Зокрема, суттєвого доопрацювання, на наш погляд, потребують офіційні методики оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки, оскільки вони є достатньо складними як з математичної, так і з логічної точок зору, що загалом ускладнює механізм їх застосування та розробку превентивних заходів щодо запобігання існуючим загрозам у розрізі окремих складових [3].

Метою статті є аналіз сучасних підходів до оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки країни, обґрунтування нового методологічного підходу до формування основних індикаторів зовнішньо-

економічної безпеки, розробка пропозицій щодо зміцнення системи забезпечення зовнішньоекономічної безпеки в перспективі.

Виклад основних положень. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [4], *економічна безпека* – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання.

Складовими економічної безпеки є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки. *Зовнішньоекономічна безпека* – це стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників і створення сприятливих умов для розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці.

Нині зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) України значною мірою лібералізована без опанування державою відповідних контрольно-регулюючих функцій та врахування специфіки перехідного періоду, що створює неабияку загрозу економічній безпеці України [5].

Необхідно зауважити, що спроби розширити складові зовнішньоекономічної безпеки порівняно з Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України (затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60) [7] не набули повного відображення в новій Методиці [6].

Окрім одинадцяти підпунктів зовнішньоекономічної безпеки, Методика містить ще дванадцять, що розосереджені в інших складових економічної безпеки (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік окремих індикаторів за складовими економічної безпеки, що стосуються зовнішньоекономічної безпеки

1. <i>Зовнішньоекономічна безпека</i>
Відкритість економіки, відсотків
Коефіцієнт покриття експортом імпорту, разів
Питома вага провідної країни-партнера в загальному обсязі експорту товарів, відсотків
Питома вага провідної країни-партнера в загальному обсязі імпорту товарів, відсотків

Питома вага провідного товару (товарної групи) в загальному обсязі експорту товарів, відсотків
Питома вага провідного товару (товарної групи) за винятком енергетичного імпорту в загальному обсязі імпорту товарів, відсотків
Питома вага сировинного та низького ступеня переробки експорту промисловості в загальному обсязі експорту товарів, відсотків
Частка імпорту у внутрішньому споживанні країни, відсотків
Індекс умов торгівлі (ціновий), відсотків
Завантаженість транзитних потужностей нафтотранспортної системи, відсотків
Завантаженість транзитних потужностей газотранспортної системи, відсотків
<i>2. Інвестиційно-інноваційна безпека</i>
Відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП, відсотків
Відношення експорту роялті, ліцензійних послуг, комп'ютерних та інформаційних послуг, наукових і конструкторських розробок, послуг в архітектурних, інженерних та інших технічних галузях, відсотків до ВВП
<i>3. Макроекономічна безпека</i>
Сальдо поточного рахунку платіжного балансу України, відсотків ВВП
<i>4. Продовольча безпека</i>
Частка продажу імпортних продовольчих товарів через торговельну мережу підприємств, відсотків
<i>5. Фінансова безпека</i>
Співвідношення банківських кредитів і депозитів в іноземній валюті, відсотків
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, відсотків
Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, відсотків
Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, відсотків
Валові міжнародні резерви України, місяців імпорту
Частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих кредитів, відсотків
Рівень доларизації грошової маси, відсотків
Загальний обсяг вивезення фінансових ресурсів за межі країни, млрд. доларів США

Склад індикаторів, наведених у табл. 1, дозволяє стверджувати, що зовнішньоекономічна безпека – це забезпечення такого розвитку економічних процесів у країні, за якого створювалися би необхідні (прийнятні) умови та ресурси для економічної стабільності і розвитку суспільства, збереження цілісності і єдності всіх підсистем (включаючи грошову, бюджетну, кредитну, податкову і валютну системи), успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам держави.

Зовнішньоекономічна безпека, як і економічна безпека загалом, є комплексною системою і охоплює низку функціонально взаємо-

пов'язаних блоків: концепція забезпечення зовнішньоекономічної безпеки; національні інтереси у сфері зовнішньоекономічної діяльності і становище країни в системі міжнародного поділу праці; загрози у зовнішньоекономічній сфері діяльності; індикатори та порогові показники зовнішньоекономічної діяльності; організація забезпечення зовнішньоекономічної безпеки; правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності [8].

Для формування ефективної системи зовнішньоекономічної безпеки необхідно виявлення найбільш небезпечних зовнішніх загроз, їх ранжування, визначення напрямів, що потребують оперативного регулювання або послідовної стратегічної нейтралізації. За оцінки цих загроз необхідно використовувати як усю комплексну систему індикаторів, оскільки ми виявили тісний взаємозв'язок окремих видів загроз, так і специфічні показники.

Автор вважає, що поряд із розрахунками і застосуванням інтегральних індикаторів за кожною сферою безпеки та в цілому в економіці для прогнозування загального рівня економічної безпеки можуть застосовуватись прості економетричні моделі, у яких загальною функцією є темп зростання реального ВВП, а аргументами – основні індикатори відповідної сфери економічної безпеки. Розрахунки засвідчили, що у сфері зовнішньоекономічної безпеки основними індикаторами можуть бути річний темп приросту експорту товарів і послуг у дол. США (%) та приросту частки прямих іноземних інвестицій (сальдо) у ВВП (у процентних пунктах). Розрахунок цих показників та їх динаміка в 1997–2014 рр. представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок основних індикаторів, що впливають на ріст ВВП у сфері зовнішньоекономічної діяльності, у 1997–2014 рр.

Рік	Темп приросту ВВП, %	Експорт товарів та послуг, млн. дол. США	Темп приросту експорту товарів та послуг в дол. США, %	Прямі іноземні інвестиції (сальдо), млн. дол. США	Частка прямих іноземних інвестицій у ВВП, %	Приріст частки прямих іноземних інвестицій у ВВП, п.п.
1996	-10,0	20342	...	521	1,17	...
1997	-3,0	20357	0,1	623	1,24	0,07
1998	-1,9	17544	-13,8	743	1,77	0,53
1999	-0,2	16960	-3,3	496	1,57	-0,20

Рік	Темп приросту ВВП, %	Експорт товарів та послуг, млн. дол. США	Темп приросту експорту товарів та послуг в дол. США, %	Прямі іноземні інвестиції (сальдо), млн. дол. США	Частка прямих іноземних інвестицій у ВВП, %	Приріст частки прямих іноземних інвестицій у ВВП, п.п.
2000	5,9	19521	15,1	595	1,90	0,33
2001	9,2	21080	8,0	792	2,08	0,18
2002	5,2	23353	10,8	693	1,63	-0,45
2003	9,4	28952	24,0	1424	2,84	1,21
2004	12,1	39716	37,2	1715	2,64	-0,20
2005	2,7	44344	11,7	7808	3,92	1,28
2006	7,3	50239	13,3	5604	5,20	1,28
2007	7,9	64001	27,4	10193	7,14	1,94
2008	2,3	84458	32,0	10700	5,94	-1,20
2009	-14,8	54364	-35,6	4769	4,07	-1,88
2010	4,2	69228	27,3	6451	4,73	0,66
2011	5,2	81280	17,4	7207	4,42	-0,31
2012	0,2	83884	3,2	8175	4,65	0,23
2013	0,0	78743	-6,1	4509	2,46	-2,19
2014	-6,8	64788	-17,7	847	0,64	-1,82

Джерело: World Development Indicators (12.11.2015)

URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/country/ukr?downloadformat=excel>

Зокрема, кореляційна залежність приросту реального ВВП від приросту експорту товарів і послуг відображає таке статистично значуще рівняння регресії:

$$GDP_t = 0,274991 E_t + 0,023878;$$

$$R^2 = 0,750044; F(1,16) = 48,01117,$$

де GDP_t – річний темп приросту реального ВВП у році t , %; E_t – річний темп приросту експорту товарів і послуг у дол. США у році t , %.

Кореляційна залежність приросту реального ВВП від приросту експорту товарів і послуг представлена на рис. 2.

Кореляційна залежність приросту реального ВВП від приросту частки прямих іноземних інвестицій (сальдо) у ВВП представлена на рис. 3, її відображає таке статистично значуще рівняння регресії:

$$GDP_t = 3,374573 FDI_t + 2,593177;$$

$$R^2 = 0,361081; F(1, 16) = 9,042280.$$

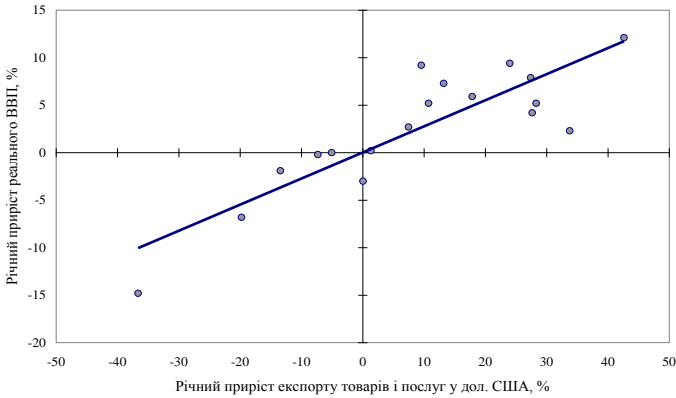

Рис. 2 Кореляційна залежність приросту реального ВВП від приросту експорту товарів і послуг

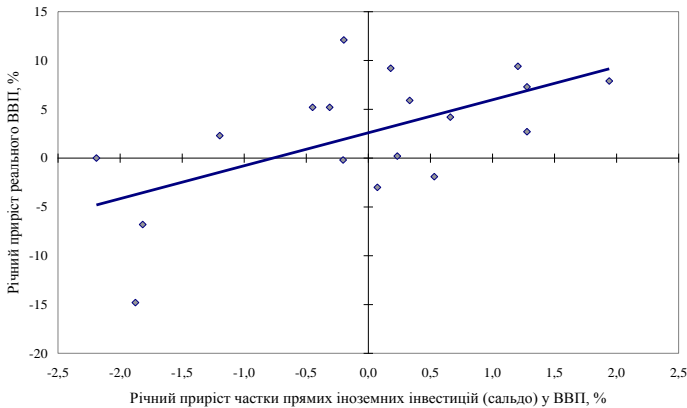

Рис. 3 Кореляційна залежність приросту реального ВВП від приросту частки прямих іноземних інвестицій (сальдо) у ВВП

Нарешті, економетрична модель – рівняння множинної регресії – виглядає так:

$$GDP_t = 0,237593 E_t + 1,427335 FDI_t + 0,401496; \quad (1)$$

$$R^2 = 0,800776; \text{ adjusted } R^2 = 0,774213; F(2,15) = 30,14604.$$

Як бачимо, коефіцієнт детермінації (позначається як R^2) – статистичний показник, що використовується в статистичних моделях як міра залежності варіації залежної змінної від варіації незалежних змінних, становить 0,8, а скоригований коефіцієнт детермінації, який використовується для того, щоб була можливість порівнювати моделі з різним числом факторів, становить 0,774. Зіставлення результатів розрахунків з відповідними фактичними даними наведено на рис. 4.

Із рис. 4 зрозуміло, що впродовж періоду спостереження досягається прийнятна апроксимація фактичних і розрахункових даних, про що свідчить також величина коефіцієнту варіації 2,8%.

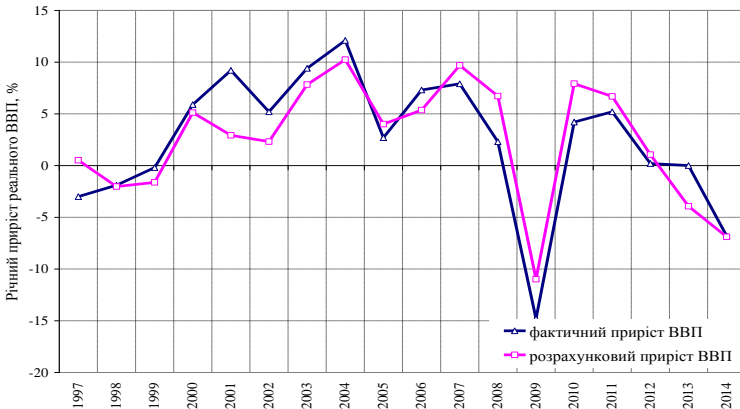

Рис. 4 Графічна верифікація економетричної моделі (1) – зіставлення результатів розрахунків із відповідними даними – фактами в 1997–2014 рр.

Необхідно підкреслити, що економетрична модель (1), зважаючи на її високі статистичні характеристики, може використовуватись для практичного прогнозування. Так, за даними Держстату України, експорт товарів і послуг за 9 міс. 2015 року знизився з 50,7 млрд. дол.

США в аналогічному періоді попереднього року до 35,1 млрд. дол., або на 30,65%. За цей же період обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) з країн світу в економіці України скоротився з 48,5 до 43,9 млрд. дол. США, або на 9,43%. Можна очікувати, що приріст частки прямих іноземних інвестицій (сальдо) у ВВП зазнає подальшого зниження у 2015 р. і становитиме за рік 2 п. п., а зниження експорту товарів і послуг залишиться на рівні січня–вересня 2015 р. У такому разі приріст темп приросту ВВП України за 2015 р., оцінений з допомогою економетричної моделі (1), становитиме – 9,74%.

Дані цього прогнозу вдало кореспондують з іншими прогнозами на 2015 рік, розробленими, очевидно, із застосуванням більш складних моделей. Так, на початку жовтня 2015 року Міжнародний валютний фонд (МВФ) знову погіршив прогноз зниження економіки України в 2015 році – до 11% з 9%, прогнозованих у червні, повідомлялось у прес-релізі місії Фонду. При цьому МВФ зазначає, що макроекономічна ситуація в Україні поступово стабілізується: обмінний курс залишається стійким, обсяг гривневих депозитів збільшується, інфляція сповільнюється. «Валові міжнародні резерви до кінця серпня зросли до \$12600 млн. і надалі ще будуть підтримані угодою про валютний своп (swap) на \$500 млн. між Національним банком України і Національним банком Швеції. Водночас зниження рівня економіки країни в першому півріччі виявилось більш істотним, ніж очікувалося, у зв'язку з чим місія вирішила переглянути прогноз зниження економіки в 2015 році до 11%», – повідомляється в документі. Глава Нацбанку України Валерія Гонтарева в інтерв'ю ZN.UA повідомила, що економіка України припинила знижуватися і виявляє зростання. «Ми вже ростемо. Зрозуміло, що якщо в першому кварталі у нас було -17%, потім -14%, то навіть за сильного уповільнення спаду в третьому і четвертому кварталі ми завершили рік із мінусом. У нас прогноз щодо 2015-го був – 9,5%, а зараз бачимо, що закінчимо рік з падінням ВВП на рівні 11,6%, але це вже статистичний ефект, оскільки економіка вже пішла в ріст. А в 2016 р економіка зростатиме з першого кварталу», – стверджує В. Гонтарева [9].

Зауважимо, що негативний вплив основних факторів зовнішньоторговельної діяльності на зростання ВВП України зумовлено тим, що ця діяльність реалізується в умовах безпрецедентного фізичного знищення виробничих потужностей та масштабної зупинки промисловості внаслідок воєнних дій на Донбасі. Посилюються загрози безповоротної втрати значної частини експортного потенціалу національної економіки, що потребує пришвидшеного заміщення втрачених торговельних ніш новими напрямками спеціалізації [1].

Висновки. Аналіз сучасних підходів до оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки країни, обґрунтування основних показників та їх порогових значень у розрізі основних індикаторів безпеки засвідчив, що основні зусилля науковців спрямовані, з одного боку, на розширення складу основних показників-індикаторів безпеки, а з іншого, – на удосконалення інтегральних індикаторів за кожною сферою безпеки та в цілому по економіці. Вважаємо, що поряд із розрахунками і застосуванням інтегральних індикаторів за кожною сферою безпеки та в цілому в економіці для прогнозування загального рівня економічної безпеки можуть застосовуватись прості економетричні моделі, у яких загальною функцією є темп зростання реального ВВП, а аргументами – основні індикатори відповідної сфери економічної безпеки, зокрема зовнішньоекономічної. Адже інтегральний індикатор певною мірою приховує дійсні фактори його зміни і потребує переходу до аналізу його складових, що фактично знижує цінність інтеграції показників. У статті висвітлені результати розробки простої економетричної моделі для оцінки рівня безпеки у сфері зовнішньоекономічної безпеки за зміни темпу приросту реального ВВП залежно від зміни річного темпу приросту експорту товарів і послуг у дол. США (%) та річного приросту частки прямих іноземних інвестицій (сальдо) у ВВП (у процентних пунктах). За допомогою моделі встановлено, що зменшення обсягу експорту товарів і послуг у дол. США на 10% призводить до зниження темпу приросту ВВП на 2,4%, а частки прямих іноземних інвестицій (сальдо) у ВВП на 1 п. п. – ще на 1,4%.

У подальших дослідженнях за цим напрямом новий методологічний підхід до формування основних індикаторів зовнішньоекономічної безпеки доцільно поширити на інші складові економічної безпеки: виробничу, демографічну, енергетичну, інвестиційно-інноваційну, макроекономічну, продовольчу, соціальну, фінансову.

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році: аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2015. – 684 с.

2. Горбатов В. М. Теоретико-методичні засади оцінки зовнішньоекономічної безпеки України / В. М. Горбатов, Л. І. Григорова-Беренда // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 34–42.

3. Тимошенко О. В. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки держави / О. В. Тимошенко // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2014. – № 6. – С. 32–37.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України № 1277 від 29.10.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/>

5. Варналій З. С. Економічна безпека: навчальний посібник / З. С. Варналій. – К.: Знання, 2009. – 648 с.
6. Аранчій В. І. Зовнішньоекономічна безпека України в контексті міжнародної інтеграції / В. І. Аранчій, І. В. Перетятко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 2. – С. 150–161.
7. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/control/uk/>
8. Стасев М. А. Роль обеспечения безопасности в системе внешнеэкономической деятельности для повышения национальной экономической безопасности / М. А. Стасев // Terra Economicus. – 2012. – Т. 10. – № 4. – С. 163–166.
9. МВФ ухудшил прогноз падения ВВП Украины в 2015 году до 11% (03.10.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zn.ua/ECONOMICS/mvf-uhudshil-prognoz-padeniya-vvp-ukrainy-v-2015-godu-do-11-190781_.html

Михалицкая Н. Я. Индикаторы внешнеэкономической безопасности

Выполнен анализ современных подходов к оценке уровня внешнеэкономической безопасности страны, направленные преимущественно на расширение состава основных показателей-индикаторов безопасности и усовершенствование интегральных индикаторов по каждой сфере безопасности и в целом по экономике. Обоснован новый методологический подход к построению основных индикаторов экономической безопасности, который заключается в применении простых эконометрических моделей, в которых общей функцией является темп роста реального ВВП, а аргументами – основные индикаторы соответствующей сферы экономической безопасности, в частности внешнеэкономической. Разработаны предложения по укреплению системы обеспечения внешнеэкономической безопасности Украины в перспективе.

Ключевые слова: внешнеэкономическая безопасность, интегральный показатель, эконометрическая модель.

Mykhalitska N. Ya. Indicators of foreign economic security

The article provides an analysis of the recent approaches to assessment of the level of foreign economic security of the country. The reasoning study of key indicators and their threshold values from a perspective of fundamental safety indicators has showed that on the one hand, scientists direct their efforts mainly towards the increase of number of fundamental indicators or criteria of safety, and on the other hand, towards the improvement of integral indicators with respect to every single security area and the economy in general.

Based on the research of security indicators it can be argued that the foreign economic security is a way of ensuring such a development of economic processes in the country that sets out suitable (acceptable) conditions and resources for economic stability and social development, securing an integrity and unity of all subsystems (including the monetary, budget, credit, tax and financial system) as well as the successful confrontation with external and internal threats to a state.

The analysis has grounded that in order to forecast the general level of economic security the calculations and the integral indicators with respect to every

single security area, and the economy in general, may be applied side by side with basic econometric models, an overall function and arguments of which are, respectively, a real GDP growth rate and fundamental indicators of a respective (foreign) economic security area. As far as an integral indicator is concerned, it suppresses to an extent the real factors of its variation and requires further analysis of its components practically deteriorating the value of integration of criteria.

The article reports on results of the basic econometric model development for assessing a security level of a foreign economic security area under the changes of a real GDP growth rate, depending on the change of annual growth rate of exports of goods and services in U.S. dollars (%), as well as on the annual growth of a foreign direct investment share (balance) in GDP (percentage points).

A range of proposals is formulated concerning the strengthening of Ukrainian foreign economic security supporting system in the nearest future.

Key words: foreign economic security, integral indicator, econometric model.

Стаття надійшла 9 грудня 2015 р.

УДК 658.5

**Н. Я. Михаліцька,
Х. І. Цвайг**

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Розглянуто основні компоненти інтерфейсної сфери – торгівлю, транспортні операції, зберігання продукції. Проаналізовано основні екологічні функції торгівлі в управлінні природним середовищем, виділено спектр інструментів, які забезпечують їх виконання. Досліджено систему еколого-економічних відносин, що виникають як на підприємстві, так і з іншими підприємствами, державою, споживачами у реалізації тієї чи іншої товарної політики.

Визначено сутність логістичних методів управління, яка полягає у мінімізації екодеструктивного впливу на довкілля і забезпеченні охорони навколишнього природного середовища.

Ключові слова: торговельне підприємство, екологічна безпека, логістичне управління.

Постановка проблеми. Останнім часом серед функціональних складових економічної безпеки помітно посилюється роль екологічної компоненти. Адже проблему охорони екологічної безпеки суспільства від суб'єктів господарювання, що реалізують виробничо-комерційну діяльність, можна вирішити через розробку і ретельне дотримання